

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
HUNGARIAN CENTRAL STATISTICAL OFFICE

KÖZGYŰJTEMÉNYEK ADATAI
(Levéltárak, könyvtárak, múzeumok, 1999–2003)

DATA OF PUBLIC COLLECTIONS
(Archives, libraries, museums, 1999–2003)

BUDAPEST, 2004

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2004
© HUNGARIAN CENTRAL STATISTICAL OFFICE, 2004

Készült – *Compiled by:*
a KSH Életszínvonal- és emberierőforrás-statisztikai főosztályának
Kultúrstatistikai osztályán – *Living Standards and Human
Resources Statistics Department, Cultural Statistics Section of HCSO*

Főosztályvezető – *Head of Department:*
dr. Lakatos Judit

Osztályvezető – *Head of Section:*
Janák Katalin

Összeállította – *Contributed by:*
Bárdosi Mónika
Levéltárak, Könyvtárak – *Archives, Libraries*
Lakatos Gyuláné
Múzeumok – *Museums*
Varga Alajosné
Szakmai tanácsadó – *Consultant editor*

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!
A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési
megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén
a KSH engedélyét kell kérni.

*Any secondary publication is allowed only by the indication of source.
All rights concerning the layout graphics and design work of this publication
are reserved for HCSO. Any kind of reproduction of
them have to be approved by HCSO.*

A kiadvány megrendelhető – *This publication can be ordered:*
KSH Marketingosztályán – *HCSO, Marketing Section,*
1024 Budapest II., Keleti Károly u. 5–7.
Telefon: 345-6570 – *Phone: (36-1) 345-6550*
Fax: (36-1) 345-6699
E-mail: marketing.ksh@office.ksh.hu

A kiadvány megvásárolható – *This publication can be purchased:*
KSH Statisztikai Szakkönyvesbolt – *Statistical Bookshop*
1024 Budapest II., Keleti Károly u. 10.
Telefon – *Phone: (36-1) 212-4348,*
valamint a KSH megyei igazgatóságain – *and at the county directorates of the HCSO*

Információs szolgálat – *Information section:*
Telefon – *Phone: (36-1) 345-6789; Fax: (36-1) 345-6788*
Internet: <http://www.ksh.hu>

Tartalom

Contents

BEVEZETÉS	5
SUMMARY	6
LEVÉLTÁRAK	7
ARCHIVES	
1. Intézmények száma	10
<i>Number of archives</i>	
2. Fondok és gyűjtemények száma	10
<i>Number of records and collections</i>	
3. Fondok terjedelme	10
<i>Sizes of records</i>	
4. Kutatók száma	11
<i>Number of researchers</i>	
5. Kutatási esetek száma	11
<i>Number of research cases</i>	
6. Kutatóknak kiadott másolatok száma	11
<i>Number of copies provided to researchers</i>	
7. Ügyfelek száma	12
<i>Number of customers</i>	
8. Ügyfeleknek kiadott másolatok száma	12
<i>Number of copies provided to customers</i>	
9. Levéltárak egyéb tevékenysége	12
<i>Other activities of archives</i>	
10. Levéltárak alkalmazottai	13
<i>Personnel of archives</i>	
11. A költségvetés levéltári kiadásai	13
<i>Budgetary expenditure on archives</i>	
KÖNYVTÁRAK	14
LIBRARIES	
1. A könyvtárak összefoglaló adatai	17
<i>Summary data of libraries</i>	
2. A települési könyvtárak fontosabb mutatószámai	19
<i>Main indicators of public libraries</i>	

3. Települési könyvtárakat igénybe vevő 14 éven aluliak _____	19
<i>Public library users under 14 years of age</i>	
4. Települési könyvtárak régióként _____	20
<i>Main indicators of public libraries by regions</i>	
5. A települési könyvtárak pénzügyi adatai, és főfoglalkozású könyvtárosai _____	21
<i>Expenditure of public libraries and library staff of public libraries</i>	
6. A költségvetés könyvtári kiadásai _____	21
<i>Budgetary expenditure on libraries</i>	21
7. A szakkönyvtárak fontosabb adatai _____	22
<i>Main data of special libraries</i>	
MUZEÁLIS INTÉZMÉNYEK _____	25
MUSEUMS	
1. Muzeális intézmények főbb adatai _____	28
<i>Main data of museums</i>	
2. Muzeális intézmények és látogatóik _____	28
<i>Museums and visitors</i>	
3. Muzeális intézmények fontosabb működési adatai _____	29
<i>Main functional data of museums</i>	
4. Muzeális intézmények alkalmazottai _____	29
<i>Personnel of museums</i>	
5. Az egyedi műtárgyak gyűjteményszakok szerint _____	29
<i>Non-series work of arts by subject of collection</i>	
6. A költségvetés múzeumi kiadásai _____	30
<i>Budgetary expenditure on museums</i>	
7. Muzeális intézmények adatai régiók szerint, 2003 _____	30
<i>Regional data of museums, 2003</i>	
FOGALMAK _____	31
METHODOLOGY _____	33

Jelmagyarázat – Explanation of symbols

- = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő. – *Non-occurrence.*
- .. = Az adat nem ismeretes – *Not available*
- x = A mutató értéke nem értelmezhető – *Not applicable*
- 0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad – *Less than half of unit*

Bevezetés

„A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői, szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége. Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése az állampolgárok és a társadalom egésze szempontjából szükséges, a könyvtári és információs szolgáltatás állami fenntartása stratégiai jelentőségű. A könyvtári rendszernek az állampolgárok érdekeit kell szolgálnia. A nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségi kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése a társadalom közös érdeke.” – olvashatjuk a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről az 1997. évi CXL. rendelkező törvény bevezetőjében.

Kiadványunk az elmúlt 5 évre vonatkozóan gyűjtötte össze a közgyűjtemények adatait, úgymint minden, az állam, a helyi önkormányzat, köztestület és közalapítvány tulajdonában, fenntartásában működő, vagy általuk alapított könyvtár, levéltár, muzeális intézmény azon adatait, amelyekre az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program kiterjed.

A fent említett törvény vezette be a nyilvános könyvtár fogalmát, amelyet e tevékenység fejlesztése és a szakmai munka színvonalának emelése érdekében a 14/2001. számú NKÖM–rendelet kiegészített a könyvtári szakfelügyelet intézményével. Évente megjelenő kormányrendelet határozza meg az adatszolgáltatásra kötelezettek körét: a települési, munkahelyi, felsőoktatási és szakkönyvtárakat. Amely felsorolás lényegében felöleli a magyarországi könyvtárakat, a közoktatási, a magán- és a külföldi fenntartású könyvtárak kivételével.

A közoktatási (általános és középiskolai) könyvtárak, mivel nem esnek a kulturális törvény hatálya alá, nem tartoznak ebbe az adatszolgáltatói körbe, de a Nyilvános könyvtárak jegyzékére fölkerült, vagy a törvény erejénél fogva oda tartozó közoktatási, vagy kettős funkciójú (pl. községi és iskolai) könyvtárak számára az adatszolgáltatás kötelező. Az iskolai könyvtári adatok az Oktatási Minisztérium intézményi adatgyűjtéséből származnak.

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről az 1997-ben módosított 1995. évi LXVI. törvény rendelkezik. A levéltári törvény értelmében a Nemzeti Kulturális Örökség minisztere szakfelügyelők közreműködésével ellenőrzi a levéltári szakmai követelmények érvényesítését. E rendelkezés végrehajtása tárgyában jelent meg a 19/1998. (V. 13.) sz. MKM–rendelet, amely a szakfelügyelők feladatává teszi a levéltárak működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétének, a költségvetésben biztosított külön állami támogatás felhasználásának és a levéltári anyagban végzett selejtezésnek az ellenőrzését. 2002. március elején hatályba lépett a Nemzeti Kulturális Örökség miniszterének 7/2002. (II. 27.) sz. NKÖM–rendelete a Levéltári Kollégiumról és a levéltári szakfelügyeletről. További új jogszabály, a levéltári szakmai követelményekről szóló 10/2002. (IV. 13.) sz. NKÖM–rendelet, amely alapján 2003-tól kezdődően megalapozottabbá, hatékonyabbá vált működésük.

Summary

Key data on public collections (archives, libraries, museums) 1999-2003 and the changes in the last five years:

- The total number of archives in 2003 was 78 of which 44 were public archives and the other was open private archives.*
- Number of records and collections in the archives was nearly 65 thousands and the size of records was 354 thousands linear metre. In the last five years more than 50000 researchers used archives in 250000 cases.*
- The total number of libraries service points was nearly 9000 in 2003.*
- One-thirds of libraries were public library with 45 million library units and 1.5 million registered users. We can use 12 national and other national special library with 25 service points. This type of library registered 65000 users who use 14 million stock of library units.*
- Number of museums in 2003 was 794 it was 10 less, than in 1999. Number of exhibitions was unchanging about 2.5-3 thousands in the last five years. Number of attendances exceeds 10 million firstly in 2003.*

Levéltárak

A levéltári szakterületen az elmúlt időszakban a levéltáros szakma és a fenntartók közös erőfeszítései mélyreható változásokat eredményeztek. Egyrészt jelentősen megnőtték a költségvetésből e területre juttatott összegek, másrészt a bevezetésben vázolt törvényi, illetve minisztériumi rendelkezések is elősegítették a megalapozottabb, hatékonyabb működést.

Az 1998-ban megjelent levéltári szakfelügyeleti jelentésben még azt olvashattuk: „A levéltári szakterületet több évtizeden át a sanyarú helyzet jellemezte, a legszükségesebb beruházások is elmaradtak, és hiányoztak a rendeltetésszerű működés alapvető feltételei. Ennek hatására a levéltári anyag számottevő része veszélyeztetetté vált. Egyrészt azért, mert raktárak hiányában csak korlátozottan lehetséges átvenni a levéltárárett iratokat; másrészt azért, mert a rendelkezésre álló raktárak, tárolóeszközök minősége elmarad a követelményektől, a pusztulófélben lévő állagok vagy ezek információtartalmának megmentéséhez szükséges konzerváló-restauráló és mikrofilmmező kapacitás, pedig töredéke a szükségesnek. A hiányok, a problémák nagysága miatt csak a jelenleginél jóval több, és hatékony módon hasznosuló befektetéssel lehetne komolyabb mértékű javulást elérni a levéltári anyag védelmében”.

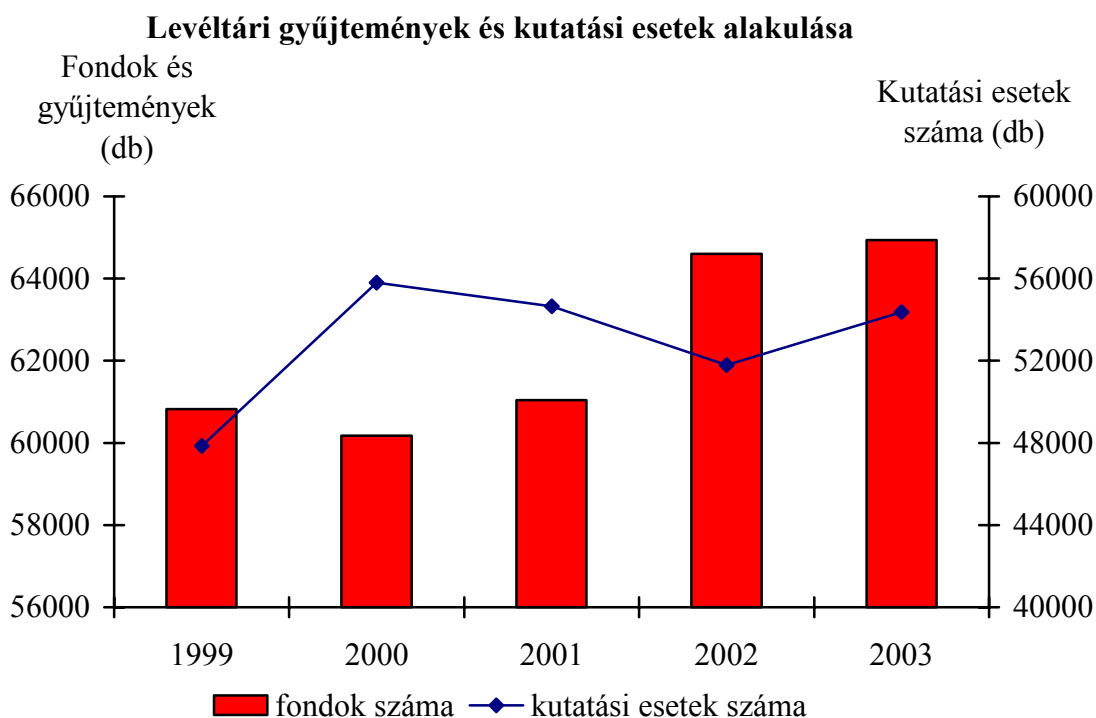
A fővárosi és a megyei levéltárak korábbi igen szűkös költségvetési helyzete napjainkra kedvezően változott. 2003-ban a költségvetés kiadásaiból 8 milliárd forint – az összes kulturális kiadás közel 5%-a – jutott e területnek. Az összeg folyóáron háromszorosa az 1999. évinek, ezen belül a központi költségvetés kétszer, míg az önkormányzatok három és félszer többet juttattak e feladatok ellátására.

2003-ban 78 levéltár működött, ezek közül 44 közlevéltárként, 34 pedig nyilvános magánlevéltárként. A közlevéltárak között 24 települési és megyei levéltár volt nyilvántartva, valamint 19 állami szak- és köztestületi levéltár. A nyilvános magánlevéltárak közül 31 volt egyházi, további 3 párt, vagy egyéb szervezet kezelésében működött.

A fondok¹ és gyűjtemények száma hullámzóan alakult az elmúlt öt évben: 2003-ban csaknem elérte a 65 ezret, ami 7 százalékos növekedést jelentett. A számukhoz hasonló mértékben (8%-kal) nőtt meg a fondok terjedelme is, így 2003-ra meghaladta a 354 ezer folyómétert a levéltári irat mennyisége.

A levéltári anyag több mint négyötöde a Magyar Országos Levéltárban és a települési levéltárakban található. Az iratanyagból a Magyar Országos Levéltár 20%-ban részesedik (71 ezer folyóméter), a fennmaradó 3/5 rész (280 ezer fm) 24 települési levéltárban nyert elhelyezést. Ezen túlmenően a szaklevéltárakban több mint 33 ezer folyóméter irat van (az összes 9%-a) és közel 17 ezer folyóméter iratanyag található a 34 nyilvános magánlevéltárban is.

¹ **Fond:** a valamely szerv, illetve személy irattári anyagába való tartozás (a keletkezés szerinti rendeltetésszerű hely, vagyis a proveniencia) vagy a korbeli, személyi, tárgyi, területi, formai stb. vonatkozás (vagyis a pertinencia) azonossága alapján összetartozó maradandó értékű iratok együttese.

A levéltárak a kutatási tevékenység fontos helyszínei: 2003-ban 2525 kölcsönzést regisztráltak, a beadott kutatási kérelmek száma meghaladta a 13 500-at, az írásbeli felvilágosítások száma pedig a 3000-ret.

A levéltárakat egyénileg használó kutatók száma a vizsgált években 10 ezer körül volt, az egyes kutatási esetek száma már jóval 50 ezer feletti, ebből több mint négyötöd rész jutott az általános levéltárakra, és fele-fele arányban részesedtek az országos és helyi intézmények. Összességében egy-egy levéltári kutatóra átlagosan 5 kutatási eset jutott a 2003. évben, az országos levéltárakban számuk meghaladta a 11-et. Jelentős szerepet játszanak a levéltárak feladatai között a kutatóknak kiadott másolatok és az írásbeli felvilágosítások is. Ezen túlmenően a levéltári tevékenységhez tartozik az egyes iratanyagok kikölcsönzése is. 2003-ban közel 470 ezer másolatot adtak ki, ennek 80%-a a közlevéltárakból került ki. A nyilvános magánlevéltárak lehetőségeik függvényében igyekeznek kielégíteni a felmerülő kutatási igényeket. A közlevéltárakhoz hasonlóan az ügyfeleknek és kutatóknak adott szóbeli vagy írásos információ szolgáltatással.

A hivatalos ügyekben, vagy anyagi ellenszolgáltatás ellenében információt kérők száma közel 27 ezer volt 2003-ban, csaknem 20%-kal több az előző évhez képest. Az ügyfelek számára kiadott másolatok száma 98 ezer volt, ennek több mint fele a települési levéltárakból származó információ, 44% a különféle szaklevéltárakból. A Magyar Országos Levéltár drasztikus ügyfélszámcsökkenését a kárpótlási ügyeket intézők fokozatos elmaradása indokolja.

A számítógépes eszközállományt az intézmények zöme szövegszerkesztés és egyéb ügyviteli és könyvtári munka mellett egyre nagyobb mértékben használja levéltári adatbázisok építésére. Szervnyilvántartás, fond- és állagjegyzék, terv- és térképtár, képeslap és más

irategyüttesek feldolgozásai történik számítógépeken. Néhány levéltárban megkezdődött a digitalizálás is.

A nemzetközi tapasztalatok egyértelműen azt mutatják, hogy a levéltári tevékenységen belül növekszik az iratképző szervekkel való kapcsolattartás jelentősége. Ennek érdekében az információszolgáltatáson kívül évente átlagban egy-egy kiállítást is rendeznek a levéltárakban átlagosan 500 fő látogatóval.

A szakmai munka mennyiségét és minőségét elsősorban a személyi feltételek szabják meg. A foglalkoztatottak száma 2002-ben közel 10%-kal csökkent, aminek zömét a települési levéltárakból elbocsátott munkatársak száma tette ki. 2003-ban ismét nőtt a létszám, a levéltárak már közel 1000 főfoglalkozású alkalmazottal dolgoztak, ráadásul a korábbinál valamivel több szakalkalmazottal.

A fővárosi és megyei levéltárak korábbi igen szűkös költségvetési helyzete a vizsgált időszak második felében javulni kezdett. Természetesen e rövid időszak nem pótolhatja teljes egészében a korábbi megszorító intézkedéseknek – alultervezés, évközi elvonás – a levéltárak gazdálkodására tett hatását. Kedvező viszont, hogy a 2003. évben a költségvetésből több mint másfélszer, az önkormányzati költségvetésből kétszer annyi pénz jutott a levéltáraknak, mint a megelőző évben. Az egy-egy levéltárra jutó kiadás átlagosan két és félszer nagyobb, mint az ezredfordulón volt, de az egyes intézmények költségvetési, pénzügyi helyzete kisebb-nagyobb mértékben eltérhet.

A levéltári tevékenység bevételi forrását növelendő az intézmények úgynevezett „bérirattárolás”-t is vállalnak, anyagi ellenszolgáltatás fejében. Főként az 1990-es évek első felére volt ez jellemző, amikor a felszámolt, végelszámolt cégek iratanyagainak őrzésére került sor, de e tevékenység jelenleg is folyik. Az általános levéltárak közül 16 levéltár, egy városi és egy országos hatáskörű szaklevéltár tartozik a bértárolók sorába. Az intézmények általában abban a reményben vágta bele a vállalkozásba, hogy egyre szűkülő erőforrásaikat pótolják, tárgyi-technikai feltételeiket javítsák, bizonyos produkcióikat megvalósíthassák. Másrészt tartottak attól, hogy a gombamód szaporodó irattároló vállalkozások szakszerűtlen tevékenysége levéltári értékek pusztulásához vezet.

1. Intézmények száma

Number of archives

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				
Száma – <i>number</i>							
1999	25	1	24	18	33	3	79
2000	25	1	24	18	27	3	73
2001	25	1	24	19	32	3	79
2002	25	1	24	18	31	3	77
2003	25	1	24	19	31	3	78

a) 2001-ben a Történelmi Hivatal Levéltára, 2003-ban a jogutódjaként létrejött Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára adataival.
In 2001 Archive of Historical Office, which is called in 2003 Historical Archive of State Security.

2. Fondok és gyűjtemények száma

Number of records and collections

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				
Fondok és gyűjtemények száma (db) – <i>Number of records and collections (pieces)</i>							
1999	54 048	4 733	49 315	3 130	3 205	440	60 823
2000	54 568	4 757	49 811	3 145	2 020	441	60 174
2001	54 851	4 793	50 058	3 214	2 529	442	61 036
2002	56 029	5 622	50 407	5 094	3 034	442	64 599
2003	56 832	5 612	51 220	5 267	2 384	453	64 936

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – See the notice of the 1st table.

3. Fondok terjedelme

Sizes of records

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				
Fondok terjedelme (fm) – <i>Sizes of records (lm)</i>							
1999	282 042	69 446	212 596	27 708	14 231	4 063	328 044
2000	290 240	70 755	219 485	28 364	9 909	4 085	332 598
2001	293 752	71 497	222 255	32 510	12 274	4 090	342 626
2002	298 378	70 778	227 600	29 549	14 884	4 094	346 905
2003	304 094	71 111	232 983	33 326	12 977	3 818	354 215

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – See the notice of the 1st table.

4. Kutatók száma

Number of researchers

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				

Kutatók száma – *Number of researchers*

1999	8 456	2 381	6 075	793	1 281	159	10 689
2000	8 640	2 412	6 228	736	1 440	181	10 997
2001	7 207	1 414	5 793	925	1 557	187	9 876
2002	8 345	2 771	5 574	747	1 569	116	10 777
2003	8 014	1 910	6 104	865	1 324	150	10 353

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – *See the notice of the 1st table.*

5. Kutatási esetek száma

Number of research cases

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				

Kutatási esetek száma – *Number of research cases*

1999	40 519	16 199	24 320	3 376	2 957	1 003	47 855
2000	47 699	24 289	23 410	3 328	3 559	1 209	55 795
2001	44 945	20 989	23 956	4 542	4 136	1 033	54 656
2002	43 189	20 136	23 053	3 187	4 493	919	51 788
2003	45 122	21 399	23 723	4 109	4 196	947	54 374

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – *See the notice of the 1st table.*

6. Kutatóknak kiadott másolatok száma

Number of copies provided to researchers

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				

Másolatok száma (db) – *Number of copies (pieces)*

1999	420 710	308 546	112 164	39 045	39 554	9 683	508 992
2000	404 716	301 123	103 593	28 727	37 094	7 179	477 716
2001	257 746	160 394	97 352	76 314	32 915	6 050	373 025
2002	303 817	214 485	89 332	8 734	29 799	5 250	347 600
2003	341 146	247 462	93 684	97 161	23 657	5 460	467 424

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – *See the notice of the 1st table.*

7. Ügyfelek száma

Number of customers

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				

Ügyfelek száma – *Number of customers*

1999	20 622	3 965	16 657	2 943	658	18	24 241
2000	16 907	3 900	13 007	2 309	706	48	19 970
2001	19 433	1 593	17 840	3 918	803	17	24 171
2002	18 396	431	17 965	2 278	368	28	21 070
2003	22 630	498	22 132	3 446	820	19	26 915

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – *See the notice of the 1st table.*

8. Ügyfeleknek kiadott másolatok száma

Number of copies provided to customers

Év <i>Year</i>	Közlevéltárak – <i>Public archives</i>				Nyilvános magánlevéltár <i>Open private archives</i>		Együtt <i>Total</i>
	általános <i>general</i>	általánosból <i>from general</i>		szak ^{a)} <i>specialist^{a)}</i>	egyházi <i>church</i>	párt és egyéb <i>political party and other</i>	
		országos <i>national</i>	helyi <i>regional</i>				

Másolatok száma (db) – *Number of copies (pieces)*

1999	73 322	1 105	72 217	10 965	2 105	10	86 402
2000	66 067	1 100	64 967	3 949	2 093	45	72 154
2001	87 199	898	86 301	50 974	1 342	17	139 532
2002	66 861	704	66 157	6 034	713	12	73 623
2003	53 658	309	53 349	43 265	741	19	97 683

a) Lásd az 1. tábla jegyzetét. – *See the notice of the 1st table.*

9. Levéltárak egyéb tevékenysége

Other activities of archives

Év <i>Year</i>	Kölcsönzési esetek száma <i>Number of lending incidences</i>		Beadott kutatási kérelmek száma <i>Number of submitted research requests</i>		Kutatóknak adott egyéb írásbeli felvilágosítások száma <i>Number of written references provided to researchers</i>	
	Összesen <i>Total</i>	Ebből: Általános <i>Of which general</i>	Összesen <i>Total</i>	Ebből: Általános <i>Of which general</i>	Összesen <i>Total</i>	Ebből: Általános <i>Of which general</i>

Levéltár – *Archives*

2001	1 869	1 656	10 369	7 242	2 264	1 223
2002	1 396	1 183	12 075	9 448	1 566	948
2003	2 525	2 456	13 518	10 669	3 044	2 496

10. Levéltárak alkalmazottai

Personnel of archives

Év Year	Főfoglalkozásúak összesen <i>Total full-time</i>	Ebből – <i>Of which</i>		Részmunka- idős <i>Part time</i>	Mindösszesen <i>Total</i>
		szak <i>specialist</i>	gazdasági, műszaki üzemviteli, egyéb <i>economic, technical, administrational, other</i>		
1999	929	681	248
2000	978	692	286
2001	977	752	225	158	1 135
2002	889	673	216	145	1 034
2003	998	771	227	122	1 120

11. A költségvetés levéltári kiadásai

Budgetary expenditure on archives

Év Year	Kiadás folyó áron, millió Ft <i>Expenditure on current prices million HUF</i>			Az összes kulturális kiadás százalékában <i>As a percentage of cultural expenditure</i>		
	központi <i>central</i>	önkormány- zati <i>local</i>	összesen <i>total</i>	központi <i>central</i>	önkormány- zati <i>local</i>	összesen <i>total</i>
1999	971	1 644	2 615	4,1	3,1	3,4
2000	857	1 919	2 776	2,5	3,1	2,9
2001	1 074	2 492	3 566	1,7	3,6	2,7
2002	1 177	2 892	4 069	1,7	3,6	2,7
2003	1 984	5 876	7 860	3,1	6,0	4,8

szerepe van a könyvtári törvényben biztosított támogatási formák megjelenésének, a nyilvános könyvtárak színrelépésének, és feltehetően annak a társadalmi felismerésnek is, mely szerint nem képzelhető el gazdasági fejlődés megfelelő kulturális háttér, ezen belül az információ korszerű módon történő biztosítása nélkül.

A könyvtárakban lévő állomány összességében (a felsőoktatási és egyéb könyvtárak állományával együtt) napjainkban megközelíti a 160 millió könyvtári egységet. Az iskolai könyvtárak állománya az 1999. évi 39 millióról 2003-ra közel 45 millióra emelkedett. A települési könyvtárak állománya – a folyamatos állománygyarapítás és állományapasztás következtében – ugyanezen időszak alatt közel két millióval nőtt. Így 1000 lakosra 1999-ben 4317, 2003-ban 4451 könyv jutott.

Az elmúlt időszakban a felsőoktatási intézetek könyvtárai, valamint az egyéb szakkönyvtárak állománya bővült a legjelentősebben: az itt található könyvtári egységek száma meghaladja az 53 milliót. A szakkönyvtárak egy-egy meghatározott szakterület, tudományág igényeit elégítik ki. Az e csoportba tartozó könyvtárak állománya a legnagyobb, és ennek 37%-a felsőoktatási intézményhez tartozik.

A szakkönyvtárak állományának gyarapítására 2003-ban 5,3 milliárd forintot fordítottak. Meg kell jegyezni, hogy ezen könyvtárak között szerepelnek azok is, melyeknek éves állomány-növekedéséből jelentős hányadot tesznek ki a kiadói kötelempéldányban beszerzett könyvek. A települési könyvtárak állománygyarapítására 1999-ben 1370 millió forintot költöttek, 2003-ban ennek összege elérte az 1,8 milliárd forintot. Ebből egy-egy lakosra átlagosan az 1999. évben 88 Ft, 2003-ban 155 Ft jutott, de a nominális növekedés csak a könyvek és egyéb könyvtári egységek (folyóirat, audiovizuális anyagok stb.) áremelkedését egyenlítették ki.

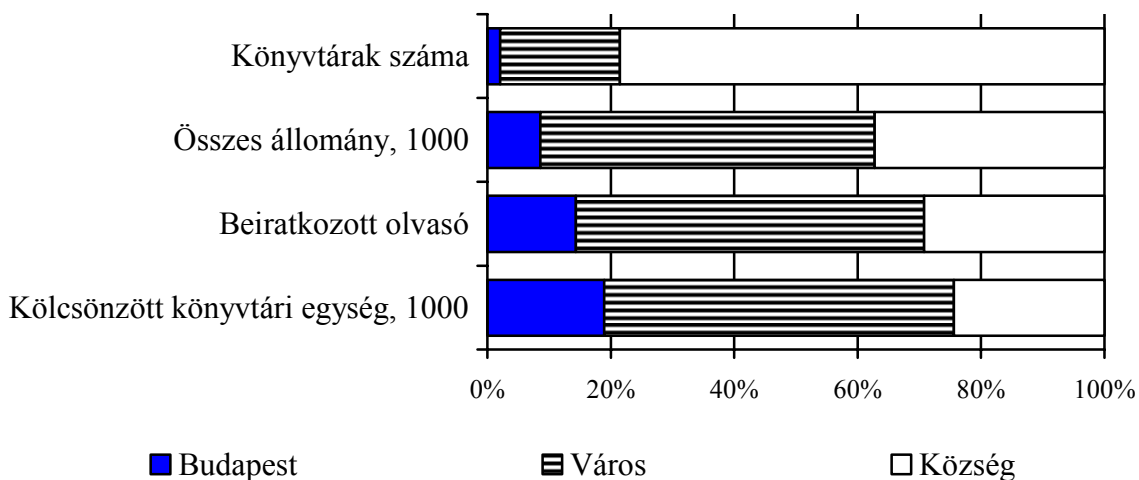
A könyvtárak működését szolgálják a települési könyvtárakban dolgozó több mint 4300 főfoglalkozású könyvtáros, akiknek több mint a háromnegyede főfoglalkozású. A szakkönyvtárak több mint 3600 könyvtárost foglalkoztatnak.

A könyvtárak iránti igényt jelzi, hogy a beiratkozott olvasók száma, a kölcsönzők és könyvtárlátogatók száma egyaránt emelkedett az öt év alatt. Különösen jelentős növekedés mutatkozott a könyvtárlátogatók számában – az iskolai könyvtárakat felkeresők nélkül –, számuk másfélszeresére nőtt. Ehhez hozzájárult, hogy a könyvtárak tevékenysége nyitottabbá vált, a könyvek kölcsönzésén túl az elektronikus alapú információhordozók kölcsönzése mellett helyet adnak különböző rendezvényeknek, számítógéphaszúlatnak, valamint kiállításoknak is.

A kölcsönzők számában bekövetkezett emelkedés csak kismértékben növelte a kölcsönzések számát. Főként a szakkönyvtárakban nőtt a kölcsönzött könyvtári egységek mennyisége. Az alapszolgáltatások mellett itt jelentős a tájékoztató, a témafigyelő, információszolgáltató tevékenység végzése, bibliográfiai kiadványok megjelentetése is.

A lakossággal legközvetlenebb kapcsolatban lévő települési könyvtárak területén az elmúlt időszakban nem történt lényeges változás. A könyvtárak száma 3200 körül állandósult, jelentős részük községekben található. Ez utóbbi településtípusban lévő könyvtárakban van az állomány kb. 40%-a.

Települési könyvtárak főbb megoszlási mutatói településtípusonként, 2003

A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma megközelíti a másfél millió főt. Az olvasók nagy része a fiatalabbak közül kerül ki, minden harmadik regisztrált olvasó 14 éves és ennél fiatalabb, akik 2003-ban 10 millió könyvtári könyvet kölcsönöztek. A tanulók olvasói igényeit szolgálják – a települési könyvtárak mellett – az iskolai könyvtárak is. A kölcsönzések száma ez utóbbiaknál 2003-ban 9,9 millió volt.

A könyvtári tevékenység nyitottabbá válásának eredményeként az elmúlt évben a települési könyvtárak látogatóinak száma meghaladta a 19 milliót, 3 millióval több, mint 1999-ben volt. A legifjabb korosztály a látogatók számából 37%-kal részesedett. Az települési könyvtárakban az 1000 lakosra jutó arányszámok alapján minden lakosra 2 könyvtárlátogatás, egy könyvtári kölcsönző, és átlag 3 kölcsönzött könyvtári egység jutott.

2003-ban először kérdeztek rá az adatfelvételnél az olvasói internet-hozzáférésekhez, ami nem csak az OPAC használatot, hanem a teljes körű internet-hozzáférést is jelenti. Az adatot szolgáltató 3641 könyvtárban csaknem 8000, a használók számára fenntartott számítógép volt, amelyek 80%-án volt lehetőség internet használatára. A legtöbb egy szolgáltató helyre eső internetcsatlakozási pontot a MTA könyvtáraknál regisztráltak (7). Kiemelkedő számú internetes gép áll a használók rendelkezésére még az országos szakkönyvtáraknál (5), de a települési könyvtáraknál is átlagban egy használható minden szolgáltatóhelyen.

1. A könyvtárak összefoglaló adatai

Summary data of libraries

Év <i>Year</i>	Nemzeti és országos szak- <i>National and other national special libraries</i>	Települési <i>Public</i>	Iskolai <i>School</i>	Egyéb szak- és munkahelyi <i>Other special and workplace libraries</i>
könyvtárak – <i>libraries</i>				

Önálló könyvtárak száma – *Number of libraries*

1999	11	2 586	–	169 ^{a)}
2000	11	2 573	–	391
2001	10	2 628	–	424
2002	10	2 602	–	550
2003	12	2 581	–	651

Szolgáltató helyek száma – *Number of service points*

1999	..	3 273	4 095	..
2000	27	3 132	4 280 ^{b)}	1 201
2001	19	3 429	4 464	1 450
2002	19	3 200	4 554	1 313
2003	25	3 209	4 521	1 573

Összes állomány, ezer – *Total stock of library units, thousands*

1999	14 079	43 356	39 413	42 116
2000	13 709	43 906	40 200 ^{b)}	44 730
2001	12 904	45 630	42 564	47 166
2002	13 070	44 907	43 475	50 742
2003	13 596	45 031	44 517	53 015

Látogató – *Number of visitors, thousands*

1999	555	16 478	..	4 778
2000	770	16 561	..	4 847
2001	461	18 234	..	8 319
2002	652	19 324	..	11 334
2003	624	19 397	..	11 009

a) Munkahelyi könyvtárak nélkül. – *Without workplace libraries.*

b) Becsült adat. – *Estimated data.*

1. A könyvtárak összefoglaló adatai (folytatás)

Summary data of libraries (continue)

Év <i>Year</i>	Nemzeti és országos szak- <i>National and other national special</i>	Települési <i>Public</i>	Iskolai <i>School</i>	Egyéb szak- és munkahelyi <i>Other special and workplace</i>
<i>könyvtárak – libraries</i>				

Beiratkozott olvasó, ezer – *Number of registered users, thousands*

1999	85	1 364	..	411
2000	84	1 357	..	425
2001	68	1 416	..	510
2002	66	1 425	..	527
2003	65	1 487	..	586

Kölcsönzők száma, ezer – *Numbers of borrowers, thousands*

1999	149	10 387	..	2 058
2000	125	10 266	..	2 089
2001	61	10 748	..	2 941
2002	155	10 674	..	3 093
2003	197	10 419	..	3 566

Kölcsönzött könyvtári egység, ezer – *Library units lent, thousands*

1999	409	34 900	9 142	6 354
2000	302	34 494	9 890 ^{a)}	6 565
2001	190	35 019	10 962	7 286
2002	219	34 390	9 459	7 473
2003	242	33 556	9 917	7 736

a) Becsült adat. – *Estimated data.*

2. A települési könyvtárak fontosabb mutatószámai

Main indicators of public libraries

Év <i>Year</i>	1000 lakosra jutó – <i>Per thousand inhabitants</i>					Egy kölcsön- zőre jutó kölcsönzések száma <i>Lent per borrowers</i>
	könyvtári állomány <i>library stock</i>	beiratkozott olvasó <i>registered users</i>	könyvtár látogató <i>visitors</i>	kölcsönző <i>borrowers</i>	kölcsönzött könyvtári egység <i>library units lent</i>	
1999	4 317	136	1 637	1 032	3 466	3,4
2000	4 305	135	1 652	1 024	3 441	3,4
2001	4 485	139	1 788	1 054	3 433	3,3
2002	4 428	140	1 902	1 051	3 385	3,2
2003	4 451	147	1 915	1 029	3 313	3,2

3. Települési könyvtárakat igénybe vevő 14 éven aluliak

Public library users under 14 years of age

Év <i>Year</i>	14 éven aluli <i>Under 14 years of age</i>				Egy kölcsönzőre jutó kölcsönzések száma <i>Lent per borrowers</i>
	beiratkozott olvasó <i>registered users</i>	könyvtár- látogató <i>visitors</i>	kölcsönző <i>borrowers</i>	kölcsönzött könyvtári egység <i>library units lent</i>	
1999	493	6 150	3 938	10 752	2,7
2000	497	6 143	3 888	10 582	2,7
2001	491	6 248	3 833	10 283	2,7
2002	497	6 562	3 809	10 318	2,7
2003	508	6 391	3 682	9 704	2,6

Száma, ezer – *Number, thousands*

1999	493	6 150	3 938	10 752	2,7
2000	497	6 143	3 888	10 582	2,7
2001	491	6 248	3 833	10 283	2,7
2002	497	6 562	3 809	10 318	2,7
2003	508	6 391	3 682	9 704	2,6

Az összes %-ában – *As a percentage distribution in total*

1999	33,8	35,7	35,8	29,3	x
2000	36,6	37,1	37,9	30,7	x
2001	35,7	43,8	38,2	32,1	x
2002	36,1	37,3	37,9	30,8	x
2003	36,6	37,1	37,9	30,7	x

4. Települési könyvtárak régióként

Main indicators of public libraries by regions

Régió <i>Regions</i>	Beiratkozott olvasó, ezer fő <i>Registered users, thousand person</i>	Összes állomány, ezerben <i>Total stock, thousand library units</i>	Ezer lakosra jutó állomány <i>Stock per thousand inhabitants</i>	Kölcsönzött könyvtári egység, ezer <i>Library units lent, thousand</i>	Egy olvasóra jutó kölcsön- zések száma <i>Lent per borrowers</i>
2003					
Közép-Magyarország <i>Central Hungary</i>	360	7 747	2 736	9 896	27
Közép-Dunántúl <i>Central Transdanubia</i>	169	5 756	5 176	3 378	20
Nyugat-Dunántúl <i>Western Transdanubia</i>	148	5 730	5 707	3 186	22
Dél-Dunántúl <i>Southern Transdanubia</i>	152	5 809	5 909	3 089	20
Észak-Magyarország <i>Northern Transdanubia</i>	186	6 276	4 903	3 993	21
Észak-Alföld <i>Northern Great Plain</i>	244	7 065	4 570	5 320	22
Dél-Alföld <i>Southern Great Plain</i>	228	6 648	4 885	4 694	21
Összesen Total	1 487	45 031	4 451	33 556	23
1999					
Közép-Magyarország <i>Central Hungary</i>	285	7 334	2 579	9 161	32
Közép-Dunántúl <i>Central Transdanubia</i>	167	5 496	4 964	3 710	22
Nyugat-Dunántúl <i>Western Transdanubia</i>	141	5 397	5 484	3 338	24
Dél-Dunántúl <i>Southern Transdanubia</i>	142	5 661	5 808	3 259	23
Észak-Magyarország <i>Northern Transdanubia</i>	170	6 121	4 823	4 606	27
Észak-Alföld <i>Northern Great Plain</i>	238	6 812	4 476	5 903	25
Dél-Alföld <i>Southern Great Plain</i>	221	6 535	4 870	4 923	22
Összesen Total	1 364	43 356	4 317	34 900	26

5. A települési könyvtárak pénzügyi adatai, és főfoglalkozású könyvtárosai
Expenditure of public libraries and library staff of public libraries

Év <i>Year</i>	Állománygyarapításra fordított összeg, millió Ft <i>Acquisitions of stock, million HUF</i>		Egy lakosra jutó beszerzés, Ft <i>Acquisitions of stock per inhabitant, HUF</i>		Főfoglalkozású könyvtárosok <i>Library staff</i>		
	összesen <i>total</i>	költségvetésből <i>from budgetary</i>	összesen <i>total</i>	költségvetésből <i>from budgetary</i>	teljes munkaidőben <i>full time job</i>	rész-munkaidőben <i>part-time job</i>	összesen <i>total</i>
1999	1 368	890	88	136	3 157	755	3 912
2000	1 213	865	86	121	4 028	1 167	5 195
2001	1 603	1 223	120	157	4 084	1 264	5 349
2002	1 706	1 472	145	168	3 347	957	4 304
2003	1 778	1 568	155	176	3 333	974	4 307

6. A költségvetés könyvtári kiadásai
Budgetary expenditure on libraries

Év <i>Year</i>	Kiadás folyó áron, millió Ft <i>Expenditure on current prices million HUF</i>			Az összes kulturális kiadás százalékában <i>As a percentage of cultural expenditure</i>		
	központi <i>central</i>	önkormányzati <i>local</i>	összesen <i>total</i>	központi <i>central</i>	önkormányzati <i>local</i>	összesen <i>total</i>
1999	5 650	9 017	14 667	24,1	16,9	19,1
2000	6 194	11 379	17 573	18,4	18,2	18,3
2001	8 441	12 255	20 696	13,6	17,5	15,7
2002	9 224	13 972	23 196	13,6	17,4	15,7
2003	11 144	16 124	27 268	17,2	16,3	16,7

7. A szakkönyvtárak fontosabb adatai
Main data of special libraries

Megnevezés <i>Denomination</i>	Önálló könyvtárak száma <i>Number of libraries</i>	Szolgáltatóhelyek száma <i>Number of service points</i>	Könyvállomány, ezer <i>Total stock, thousands</i>
2003			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1	5	7 893
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	11	20	5 703
Egyéb szakkönyvtárak <i>Other Special Libraries</i>	336	605	25 473
MTA könyvtárak <i>Libraries of HAS</i>	34	63	1 813
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	207	715	24 286
Munkahelyi könyvtárak <i>Workplace libraries</i>	74	190	1 443
Összesen – Total	663	1 598	66 611
2002			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1	6	7 810
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	9	13	5 260
Egyéb szakkönyvtárak <i>Other Special Libraries</i>	263	438	23 895
MTA könyvtárak <i>Libraries of HAS</i>	31	41	1 701
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	198	669	24 030
Munkahelyi könyvtárak <i>Workplace libraries</i>	58	165	1 116
Összesen – Total	560	1 332	63 812
2001			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1	6	7 724
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	9	13	5 180
Egyéb szakkönyvtárak ^{a)} <i>Other Special Libraries</i>	263	855	24 819
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	161	595	22 347
Összesen – Total	434	1 469	60 070
2000			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1	6	7 626
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	10	21	6 083
Egyéb szakkönyvtárak ^{a)} <i>Other Special Libraries</i>	250	800	24 978
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	141	401	19 752
Összesen – Total	402	1 228	58 439

a) MTA- és munkahelyi könyvtárakkal együtt – Together with libraries of HAS (Hungarian Academy of Sciences) and workplace libraries

7. A szakkönyvtárak fontosabb adatai (folytatás)
Main data of special libraries (continue)

Megnevezés <i>Denomination</i>	Látogatók száma <i>Number of visitors</i>	Beiratkozott olvasó <i>Registered users</i>	Kölcsönzők száma <i>Number of borrowers</i>	Kölcsönzött dokumentum <i>Library units lent</i>
ezerben – <i>in thousands</i>				
2003				
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	204	23	0	1
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	420	42	197	241
Egyéb szakkönyvtárak <i>Other Special Libraries</i>	2 999	128	350	973
MTA könyvtárak <i>Libraries of HAS</i>	562	8	61	467
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	7 113	410	2 871	5 467
Munkahelyi könyvtárak <i>Workplace libraries</i>	335	43	284	829
Összesen – Total	11 633	654	3 763	7 978
2002				
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	217	23	0	3
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	435	42	155	216
Egyéb szakkönyvtárak <i>Other Special Libraries</i>	3 863	98	324	838
MTA könyvtárak <i>Libraries of HAS</i>	104	7	57	453
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	7 122	383	2 529	5 580
Munkahelyi könyvtárak <i>Workplace libraries</i>	245	39	183	602
Összesen – Total	11 986	592	3 248	7 692
2001				
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	209	23	0	1
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	252	45	61	189
Egyéb szakkönyvtárak ^{a)} <i>Other Special Libraries</i>	2 053	149	741	2 608
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	6 266	361	2 200	4 678
Összesen – Total	8 780	578	3 002	7 476
2000				
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	223	28	0	1
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	547	56	125	301
Egyéb szakkönyvtárak ^{a)} <i>Other Special Libraries</i>	1 059	140	705	2 397
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	3 788	285	1 383	4 168
Összesen – Total	5 617	509	2 213	6 867

a) MTA- és munkahelyi könyvtárakkal együtt – *Together with libraries of HAS (Hungarian Academy of Sciences) and workplace libraries*

7. A szakkönyvtárak fontosabb adatai (folytatás)
Main data of special libraries (continues)

Megnevezés <i>Denomination</i>	Helyben használt dokumentumok, ezer <i>Using in Library, thousands</i>	Állománygyarapításra fordított összeg, millió Ft <i>Acquisitions of stock, million HUF</i>	Könyvtárosok száma, fő <i>Library staff, person</i>
2003			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1 535	59	533
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	1 081	314	337
Egyéb szakkönyvtárak <i>Other Special Libraries</i>	1 871	1 146	796
MTA könyvtárak <i>Libraries of HAS</i>	557	441	98
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	8 154	3 308	1 730
Munkahelyi könyvtárak <i>Workplace libraries</i>	99	31	139
Összesen – Total	13 296	5 299	3 633
2002			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1 154	54	559
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	1 018	365	357
Egyéb szakkönyvtárak <i>Other Special Libraries</i>	1 658	1 126	707
MTA könyvtárak <i>Libraries of HAS</i>	561	271	88
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	8 265	2 882	1 657
Munkahelyi könyvtárak <i>Workplace libraries</i>	98	21	183
Összesen – Total	12 755	4 719	3 551
2001			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	1 170	43	407
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	996	238	362
Egyéb szakkönyvtárak ^{a)} <i>Other Special Libraries</i>	2 428	1 037	894
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	7 263	2 524	1 589
Összesen – Total	11 857	3 842	3 252
2000			
Országos Széchényi Könyvtár <i>National Széchenyi Library</i>	2 715	49	533
Országos szakkönyvtárak <i>National Special Libraries</i>	1 136	375	691
Egyéb szakkönyvtárak ^{a)} <i>Other Special Libraries</i>	1 762	992	590
Felsőoktatási intézmények könyvtárai <i>Library of Higher Education</i>	4 014	1 935	1 435
Összesen – Total	9 627	3 351	3 249

a) MTA- és munkahelyi könyvtárakkal együtt – Together with libraries of HAS (Hungarian Academy of Sciences) and workplace libraries

Muzeális intézmények

A muzeális intézmények és az ott rendezett kiállítások iránti érdeklődés az elmúlt időszakban viszonylag stabilnak mondható, a hazai és nemzetközi turizmus évenkénti 9,7 és 10 millió körüli látogatót biztosít. Az intézmények száma az elmúlt öt évben érdemben nem változott, a kiállítások száma valamivel több, mint 1999-ben volt.

Muzeális intézmények főbb adatai

Év	Muzeális intézmények	Látogatások, ezerben	1000 lakosra jutó múzeum-látogatások
1999	804	9 714	965
2000	812	9 895	987
2001	815	9 663	947
2002	815	9 775	962
2003	794	10 321	1 019

A városok majdnem mindegyikében található muzeális intézmény, a községek közül viszont csak minden tizedik mondhat magának valamilyen – tájmúzeum, emlékmúzeum, szabadtéri néprajzi múzeum – bemutatóhelyet. Ennek ellenére a muzeális intézmények száma bár összességében alig változott, továbbra is a városokban és Budapesten emelkedett. 2003-ban a fővárosban 11 múzeummal többet tartottak nyilván, mint 1999-ben. A vidéki városokban az öt év alatt mutatkozó jelentős intézményszám-növekedés csak látszólagos, túlnyomórészt a községek várossá nyilvánításából adódott, de számottevő a kistelephelyeken – finanszírozási okokból – bezárt múzeumok száma is.

A múzeumokban 1999-ben közel 2600 kiállítást rendeztek, az ezredfordulón – feltehetően az ünnepek hatására – számuk 2800-ra emelkedett. Az utóbbi két évben a kiállítások száma a visszaesés ellenére meghaladta az 1999. évit. A kiállítások több mint felét új gyűjteményanyagból, illetve új rendezésben mutatták be. Jelentős részük úgynevezett állandó vagy időszakos kiállítás volt, amelyeken a múzeumok műtárgyait tekintették meg az érdeklődők.

A múzeumok, kiállítóhelyek látogatóinak száma 9,6–10 millió között ingadozott az elmúlt öt évben, gyakorlatilag követve az intézményekben szervezett kiállítások, rendezvények, tárlatvezetések alakulását, 2003-ban viszont meghaladta a 10 milliót.

2003-ban a látogatók mintegy fele a városokban lévő múzeumi intézményekben lévő kiállításokat nézte meg. A budapesti múzeumokra jutott a látogatások közel kétötöde, a községi múzeumok mindössze 12%-kal részesedtek. A fővárosi muzeális intézmények látogatóinak száma jelentősen emelkedett a vizsgált időszakban, 2003-ban másfél millióval volt több a résztvevők száma, mint 1999-ben, és a megelőző évi – a vizsgált időszakban egyik legmagasabb – látogatásokat is több mint egy millióval meghaladta. A községekben – összefüggésben az intézmények csökkenésével – felére csökkent a látogatások száma 1999-hez képest.

A múzeumlátogatások erősen koncentrálnak néhány idegenforgalmi szempontból is jelentős településre és néhány múzeumra. 2003-ban a 31 leglátogatottabb múzeum vendégeinek aránya közelíti az összes látogató 60%-át. Jelentős ebből a szempontból a főváros, ahol 10 múzeum teszi ki a budapesti résztvevők 70%-át. Kiemelkedő még a látogatások száma a Dunakanyar és a Balaton-környék településein található múzeumokban, illetve más idegenforgalmi szempontból jelentős településeken is (pl. Eger, Pécs, Ópusztaszer, Gödöllő, Miskolc, Sárospatak, Pannonhalma).

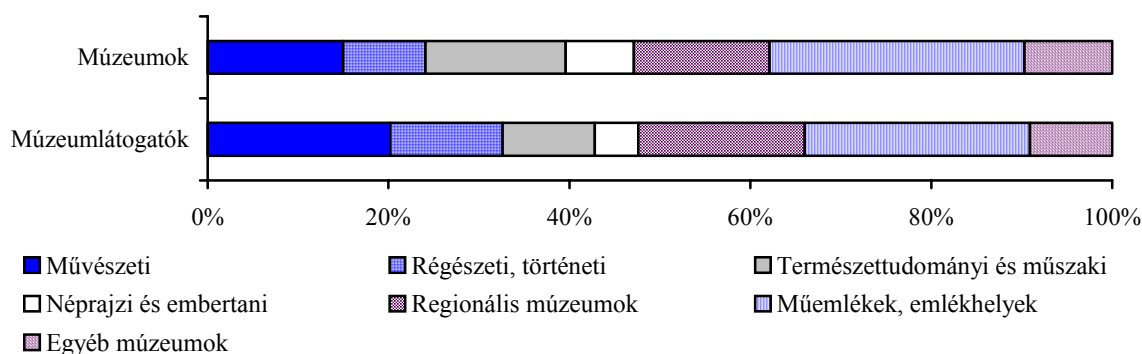
Legnagyobb látogatószámot elért muzeális intézmények, 2003

Muzeális intézmény megnevezése	Látogatók száma, ezer
Budavári Mátyás Templom Egyházművészeti Gyűjteménye, Budapest	547
Dobó István Vármúzeum, Eger	434
Közlekedési Múzeum, Budapest	310
Janus Pannonius Múzeum, Pécs	304
Szépművészeti Múzeum, Budapest	289
Terror Háza Múzeum, Budapest	286
Budapesti Történeti Múzeum, Budapest	262
Millenáris Kiállítócsarnok, Budapest	260
Nemzeti Történeti Emlékpark, Ópusztaszer	240
Bencés Apátsági Múzeum, Tihany	235
Bűnügyi és Rendőrségtörténeti Múzeum, Budapest	229
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest	227
Királyi Kastélymúzeum, Gödöllő	197
Helikon Kastélymúzeum, Keszthely	176
Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre	161
Néprajzi Múzeum, Budapest	151
Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest	145
Déri Frigyes Múzeum, Debrecen	130
Diósgyőri Vármúzeum – Ady Endre Művelődési Ház, Miskolc	124
Iparművészeti Múzeum, Budapest	120
Magyar Nemzeti Múzeum – Rákóczi Ferenc Múzeuma, Sárospatak	118
Főszékesegyházi Kincstár, Esztergom	116
Hadtörténeti Múzeum, Budapest	115
Pannonhalmi Főapátság Gyűjteménye, Pannonhalma	112
Ferenczy Múzeum Kovács Margit Kerámiagyűjtemény, Szentendre	107
Mezőgazdasági Múzeum, Budapest	101
Gizella Királyné Múzeum, Veszprém	95
Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest	95
Herendi Porcelánművészeti Múzeum Alapítvány, Herend	92
Afrika Múzeum, Balatonederics	88
Postamúzeum, Budapest	84

Másrészt jelentős azon intézmények száma, ahol a látogatások száma éves szinten még az ezret sem érte el. Ide tartoznak azok a múzeumok, amelyek 2003-ban valamilyen okból látogatót nem fogadtak (pl. átalakítás miatt), vagy a látogatók nem is keresték fel. A múzeumi intézmények több mint negyede tartozott a fent említett csoportba, s „látogatóik” száma az összes látogatók számának 1%-át sem érte el.

Hazai múzeumaink rendkívül gazdag műtárgyanyaggal rendelkeznek, az egyedi nyilvántartású műtárgyak száma meghaladja a 14 milliót. Az egyedi műtárgyak nagyrésze (47%-a) régészeti gyűjtemény. Gyűjteményszakok szerint a történeti egyedi műtárgyak aránya 9%, a természettudomány 8, a néprajz 7%-kal részesedik.

Múzeumok és látogatóik megoszlása a gyűjtemények témája szerint, 2000

A múzeumlátogatók egynegyede műemlékeket látogatott – a múzeumi intézmények 28%-a tartozik ide –, egyötöde művészeti bemutatóhelyeket. A helyi múzeumi látogatók részesedése is meghaladta a 18%-ot. A régészeti, történeti múzeumok kiállításait látogatók aránya is jelentős (12%), mintegy 3 százalékponttal meghaladja az ilyen típusú intézményi részarányt. A természettörténeti, természettudományi, tudományos és műszaki múzeumokhoz tartozik minden hatodik, hetedik intézmény, a látogatók közül minden tizedik vett részt az itt rendezett kiállításokon. A múzeumi intézmények további egyhatoda, a látogatók 14%-a oszlott meg a néprajzi és egyéb tárgyú gyűjteményeket bemutató múzeumok között.

A múzeumokban a kiállítások mellett különböző rendezvények megtartására is sor került. 2003-ban közel 27 ezer rendezvényt tartottak, több mint 5600-zal többet, mint 1999-ben. A rendezvények közel 60%-a múzeumpedagógiai típusú, 30%-a egyéb rendezvény (előadások, vetítések, irodalmi és zenei rendezvények, vetélkedők stb.), a fennmaradó 10% szakmai rendezvény volt. A muzeális intézményekben szervezett tárlatvezetések száma nőtt: 2003-ban 60 ezer körüli volt, 4 ezerrel haladta meg az 1999. évit.

A muzeális intézmények sokrétű munkáját – amely felöleli a kiállításrendezést, a gyűjtemény gyarapítását, nyilvántartás készítését, adatfeltáró, kutatási tevékenységet stb. – több mint 4600 fő végzi. Számuk jelentős mértékben mérséklődött az 1999-hez képest, a legnagyobb mértékben a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszáma csökkent, 1100 fővel kevesebb, mint a vizsgált időszak elején. Az összes munkatárs közel kétharmada, a tudományos alkalmazottak 88%-a teljes munkaidőben foglalkoztatott.

A múzeumok a költségvetés kulturális kiadásaiból 16%-kal részesedtek mind a 2003-as, mind az 1999-es évben. A muzeális intézmények kiadásaik fedezetéül szolgáló pénzeszettek jelentős része ebből származik. A jegybevétel a teljes kiadások alig több mint 5%-át fedezi.

1. Muzeális intézmények főbb adatai
Main data of museums

Év <i>Year</i>	Muzeális intézmények <i>Museums</i>	Kiállítások <i>Exhibitions</i>	Látogatók, ezer <i>Attendance, thousands</i>	1000 lakosra jutó múzeumlátogatás <i>Museum attendances per thousand inhabitants</i>
1999	804	2 583	9 714	965
2000	812	2 804	9 895	987
2001	815	2 828	9 663	947
2002	815	2 625	9 775	962
2003	794	2 722	10 321	1 019

2. Muzeális intézmények és látogatóik
Museums and visitors

Év <i>Year</i>	Budapest <i>Budapest</i>	Város <i>Towns</i>	Község <i>Villages</i>	Összesen <i>Total</i>
-------------------	-----------------------------	-----------------------	---------------------------	--------------------------

Intézmények – Museums

1999	89	436	279	804
2000	96	445	271	812
2001	98	449	268	815
2002	98	449	268	815
2003	100	464	230	794

Látogatók száma, ezer – Number of attendances, thousands

1999	2 410	4 825	2 479	9 714
2000	2 604	5 274	2 017	9 895
2001	2 342	5 020	2 301	9 663
2002	2 737	5 461	1 577	9 775
2003	4 042	5 023	1 256	10 321

3. Muzeális intézmények fontosabb működési adatai

Main functional data of museums

Év	Egyedi leltározott műtárgyak, ezer	Megjelent kiadványok ^{a)} száma	Tárlatvezetések száma	Rendezvények száma
<i>Year</i>	<i>Non-series work of art, thousands</i>	<i>Number of publications</i>	<i>Number of presentations</i>	<i>Number of programmes</i>
1999	12 923	3 219	53 487	21 103
2000	12 739	3 292	60 890	23 464
2001	13 322	3 649	62 229	36 321
2002	13 530	3 620	63 208	23 466
2003	14 491	3 396	57 032	26 738

a) A muzeális intézményben dolgozó kutatók tanulmányainak száma. – *Number of publications of research workers in museums.*

4. Muzeális intézmények alkalmazottai

Personnel of museums

Év	Alkalmazottak száma összesen	Ebből – <i>Of which</i>		
		teljes munkaidős	részfoglalkozásúak	tudományos alkalmazottak
<i>Year</i>	<i>Total staff number</i>	<i>full-time</i>	<i>part-time</i>	<i>research worker</i>
1999	6 045	4 016	2 029	1 284
2000	5 931	4 000	1 931	1 251
2001	4 203	2 766	1 719	1 437
2002	4 783	3 027	1 756	1 507
2003	4 612	2 886	1 726	1 457

5. Az egyedi műtárgyak gyűjteményszakok szerint

Non-series work of arts by subject of collection

Gyűjteményszakok <i>Subject of collection</i>	1999	2000	2001	2002	2003
Egyedi műtárgyak összesen (ezer db)	12 923	12 739	13 322	13 530	14 491
<i>Non-series work of arts, total</i>					
Ebből: – <i>Of which:</i>					
természettudomány <i>natural science</i>	1 019	787	685	894	947
régészet – <i>archeology</i>	7 204	7 442	6 955	5 208	5 701
történet – <i>history</i>	903	878	904	842	1 052
néprajz – <i>ethnography</i>	949	938	939	923	866
képzőművészet – <i>fine arts</i>	637	509	570	558	527

6. A költségvetés múzeumi kiadásai
Budgetary expenditure on museums

Év <i>Year</i>	Kiadás folyó áron, millió Ft <i>Expenditure on current prices million HUF</i>			Az összes kulturális kiadás százalékában <i>As a percentage of cultural expenditure</i>		
	központi <i>central</i>	önkor- mányzati <i>local</i>	összesen <i>total</i>	központi <i>central</i>	önkor- mányzati <i>local</i>	összesen <i>total</i>
1999	6 148	5 897	12 045	26,2	11,1	15,7
2000	14 450	6 614	21 064	42,9	10,6	21,9
2001	16 456	7 667	24 123	26,4	11,0	18,3
2002	12 601	9 144	21 745	18,6	11,4	14,7
2003	13 985	11 522	25 507	21,6	11,7	15,6

7. Muzeális intézmények adatai régiók szerint, 2003
Regional data of museums, 2003

Régió <i>Regions</i>	Muzeális intézmények <i>Museums</i>	Látogatók, ezer <i>Attendance, thousands</i>	1000 lakosra jutó múzeumlátogatás <i>Museum attendances per thousand inhabitants</i>
Közép-Magyarország <i>Central Hungary</i>	172	4 825	1 707
Közép-Dunántúl <i>Central Transdanubia</i>	109	1 297	1 166
Nyugat-Dunántúl <i>Western Transdanubia</i>	95	932	928
Dél-Dunántúl <i>Southern Transdanubia</i>	112	595	603
Észak-Magyarország <i>Northern Hungary</i>	109	1 413	1 100
Észak-Alföld <i>Northern Great Plain</i>	79	549	354
Dél-Alföld <i>Southern Great Plain</i>	118	710	520
Összesen <i>Total</i>	794	10 321	1 019

Fogalmak:

Fond: a valamely szerv, illetve személy irattári anyagába való tartozás (a keletkezés szerinti rendeltetésszerű hely, vagyis a proveniencia) vagy a korbeli, személyi, tárgyi, területi, formai stb. vonatkozás (vagyis a pertinencia) azonossága alapján összetartozó, maradandó értékű iratok együttese.

Közlevéltár: a nem selejtezhető köziratokkal kapcsolatos levéltári feladatokat – ideértve a tudományos és igazgatási feladatokat is – végző, közfeladatot ellátó szerv által fenntartott levéltár.

Levéltár: a maradandó értékű iratok tartós megőrzésének, levéltári feldolgozásának és rendeltetésszerű használatának biztosítása céljából létesített intézmény.

Nyilvános magánlevéltár: a természetes személy, valamint a nem közfeladatot ellátó szerv tulajdonában vagy birtokában lévő maradandó értékű iratok tartós megőrzésére létesített olyan intézmény, amely megfelel a 30. § (2) bekezdésében foglalt követelményeknek.

Könyvtári állomány: a könyvtár által tartós megőrzésre nyilvántartásba vett dokumentumok összessége.

Könyvtár: az e törvényben meghatározott könyvtári dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését és használatát biztosító szervezet.

Könyvtárhasználó: a könyvtár szolgáltatásait igénybe vevő személy vagy szervezet.

Könyvtári dokumentum: a könyvtár által állományba vett, alap- és kiegészítő feladatai ellátásához szükséges tudományos, oktatási, művészeti, közművelődési vagy történeti értékű könyv, időszaki kiadvány, egyéb kiadvány, illetőleg minden szöveg-, kép-, adat- és hangrögzítés, beleértve a könyvtár állományába vett elektronikus dokumentumot is, kivéve az Ltv. hatálya alá tartozó, irattári jellegű levéltári anyagnak minősülő dokumentumot.

Közgyűjtemény: az állam, a helyi önkormányzat, valamint az országos kisebbségi önkormányzat, a köztestület és a közalapítvány tulajdonában (fenntartásában) működő, vagy általuk alapított könyvtár, levéltár, muzeális intézmény, kép- és hangarchívum.

Beiratkozott olvasó (érvényes regisztrációval rendelkező használó): az a könyvtárhasználó, akinek adatait a könyvtár nyilvántartásba vette, és ennek alapján használhatja a könyvtár szolgáltatásai egy részét vagy egészét.

Könyvtárhasználat: könyvtári szolgáltatás igénybe vétele személyesen vagy telekommunikációs eszköz révén; függetlenül attól, hogy a használó érvényes regisztrációval rendelkezik-e vagy sem.

Kölcsönzött dokumentum: a könyvtáron kívüli használatra átadott dokumentum, illetve annak a könyvtár által készített és állományba vett nyomtatott vagy elektronikus másolata.

Szolgáltatóhely: az adatszolgáltató szervezetéhez tartozó, saját telephellyel, címmel rendelkező, könyvtári szolgáltatást elkülönített térben lebonyolító valamennyi egység.

Muzeális intézmény: az országos gyűjtőkörű múzeum, a múzeumi bemutatóhely és egyéb muzeális gyűjtemények bemutatóhelye, amely állandó, időszakos vagy vándorkiállításokat mutat be.

Műtárgy: az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai, valamint a művészeti alkotások.

Kiállítás: muzeális intézményekben rendszerezett és a közönség számára hozzáférhetővé tett műtárgyak bemutatása. Beszélhetünk állandó-, időszakos- és vándorkiállításról aszerint, hogy mennyi ideig tekinthető meg.

Adatforrások: a közművelődési könyvtárak, a múzeumok, kiállítások esetében a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM); a költségvetés kulturális kiadásainak adatforrása a Pénzügyminisztérium éves költségvetési beszámolójelentése.

Methodology

Record: any text, series of numerical data, map, blueprint and sketch - except for a book-like manuscript, prepared with the intent of publication - which has been made in connection with the official business of an agency or related to the activity of any person, by means of any type of media, in any form, using any tool and any method whatsoever;

Public archives: an archives repository maintained by a public agency, which carries out archival tasks - both scientific and administrative - related to undestroyable public records;

Archives: that part of current records of an agency and of the documents of natural persons kept in an archives repository, representing permanent value, as well as the protected private records with permanent value.

Open private archives: an institution established for the permanent retention of records with lasting value, which are owned or possessed by a natural person or an agency fulfilling other than public duties.

Collection: All library materials provided by the library for its users.

Service points: any library in which is provided in separate quarters a service for users, whether it is an independent library or part of a large administration unit.

Library: any organized collection of printed books and periodicals or any other graphic or audiovisual materials, and services of the staff to provide and facilitate the use of such materials as are required to meet the informational, research, educational or recreational needs of its users.

Public library: a library of general collection and public interest, providing service for the population (for readers) to meet cultural, informational and recreational needs of the population.

Library stock (unit): all library materials provided for users, books, journals, periodicals, microfilms, audio-visual documents and other publications.

Public collection: collection (library, archives, museums) which is supported or founded by government local government, public body or public foundation.

Registered users: any person registered with library in order to use materials of its collection on or off the premises.

Visitors of library: any person or organization who use library.

Library units lent: any library materials lent outside of library.

Museums: museums of nation wide collection, museum exhibition rooms and performances outside the museum with permanent, temporary and travelling exhibitions.

Work of arts: Art that is a product of one of the fine arts.

Exhibition: collecting of work of arts that are show to the public.

Source of data: public libraries; archives, museums, exhibitions the Ministry of Cultural Heritage; the source for budgetary expenditure on culture the annual report on the budget of the Ministry of Finance.